

ВІДГУК
офіційного опонента Ключової Євгенії Миколаївни
доктора юридичних наук, професора,
завідувача кафедри господарського та транспортного права юридичного
факультету Державного університету інфраструктури та технологій – на
дисертацію Сурілової Анастасії Олегівни
на тему «Правові основи публічного адміністрування суден у морських
портах України», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

Актуальність теми дисертаційної роботи Сурілової Анастасії Олегівни обумовлена теоретичною та практичною значимістю вивчення правових основ публічного адміністрування суден у морських портах у сформованих сучасних соціально-економічних і політичних умовах. Історично Україна мала вихід до моря і це дозволяє говорити про неї як про морську прибережну державу. Вона здобула цей статус завдяки географічному положенню з виходом в Чорне море, довжині морських кордонів та площі водного простору, а також вагомому внеску у вивчення Світового океану та розвиток судноплавства, тому тема морських портів є надзвичайно важливою для всіх сфер життя нашої країни.

Особливо гостро постала дана проблематика після початку російського повномасштабного вторгнення в Україну і блокади українських морських портів. Стало зрозуміло, що як і в минулому, так і для сьогодення, і тим паче, заради майбутнього розвитку українських портів, потрібно буде на теоретичному та практичному рівні вдосконалювати українське законодавство з питань публічного адміністрування морських портів, адміністрування суден у портах, реформування морської (портової) галузі в цілому. Серцевиною цього процесу є адміністрування суден у портах, чому і присвячена особлива увага в дисертаційній роботі.

Потенціал використання морських портів досі залишається нерозкритим українською державою. Це особливо сильно позначається на економічній ситуації в країні, обсягах торгівлі (експорту), соціальній

стабільності в прибережних регіонах. Відомою стала криза, пов'язана із вивозом зернових культур у 2022 році через російське вторгнення, що лише підкреслило важливість ефективного функціонування морських портів в Україні. Важливим також є і імпорт закордонної продукції морськими шляхами.

Дисертант звертає на увагу на правове регулювання пов'язаних з цими проблемами питань в своїй роботі, аналізує шляхи вирішення такої проблематики, що обумовлює особливий науковий інтерес до дослідження проблеми адміністрування суден в морських портах України.

Метою дисертаційного дослідження визначено розкриття основних аспектів правового регулювання суспільних відносин у сфері публічного адміністрування суден у морських портах, а саме: стандартів та правил оформлення морських суден у портах України, ідентифікація проблем та недоліків у цій сфері, шляхів їхнього вирішення. Заявлена мета автором дослідження досягнута, чому посприяло правильне визначення наукових завдань.

Дана робота відповідає Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2011–2015 роки, затверджених Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 року, а також Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016–2020 рр., визначеним у Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки від 03 березня 2016 року; перспективним напрямкам кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 р. № 86/11. Контекст роботи повністю вкладається в закладені Морською доктриною України на період до 2035 року напрямки розвитку, зокрема, які стосуються нормативно-правового супроводу розбудови портової інфраструктури України.

Структурно дисертація складається з титульного аркуша, анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 233 сторінки, з них – 186 сторінок основного тексту.

Перший розділ дисертаційного дослідження присвячено правовим основам міжнародних стандартів оформлення суден в морському порту. Авторка дисертації також провела комплексний аналіз норм законодавства в сфері міжнародних стандартів оформлення суден у порту, наведений у підрозділі 1.2. У даному розділі надано визначення поняття «міжнародні стандарти оформлення суден у морському порту», відповідно до якого, міжнародні стандарти оформлення суден у порту – це розгалужена система норм, правил та приписів, які регулюють адміністративну практику контролю суден у державі порту. У розділі 1 автор також характеризує історію розвитку законодавства у галузі публічного адміністрування суден в морському порту. Особливу увагу дисертант приділяє міжнародним стандартам оформлення суден в морських портах, а також їх уніфікації.

У другому розділі автор надає характеристику організаційному забезпеченню оформлення суден в морських портах (підрозділ 2.1.) з особливим акцентом на державний портовий контроль (підрозділ 2.2). Автор визначає «державний портовий контроль» (контроль держави порту) як систему визначених законодавством, актами міжнародного права, рекомендаційними актами міжнародних організацій, стандартів, заходів, вимог та правил, які вживаються адміністративними органами держави з метою перевірки морських суден, які ходять під іноземним прапором, у морських портах держави. Підрозділ 2.3 присвячено аспектам реалізації правового режиму прибережних вод у публічному адмініструванні морського порту є. Відповідно до змісту підрозділу, режим прибережних вод реалізується у таких формах: прикордонний контроль, митний контроль, регулювання руху суден (навігаційний контроль), контроль безпеки, екологічний та санітарно-епідеміологічний контроль. У висновках дисертант наголошує на важливості

ефективного контролю з боку держави порту як одного з основних засобів підтримки правового режиму прибережних вод.

У третьому розділі авторка дисертації звертає увагу на недоліки законодавства в сфері публічного адміністрування суден в морському порту і шляхи його вдосконалення. Розділ розпочинається з питання систематизації законодавства в даній сфері. Робиться висновок, що внесення змін до законодавства має на меті врахувати найкращу міжнародну практику публічного адміністрування суден в морському порту, новітню практику державного портового контролю, що допоможе українським портам здійснювати ефективне адміністрування суден. В контексті розгляду цієї проблематики також досліджено положення Закону України «Про адміністративну процедуру». Також звертається увага на зміни, яких потребуватиме українське законодавство у період післявоєнного відновлення. Третій розділ також присвячено питанням судової практики на прикладі спорів, що виникають з питань дотримання законодавства про екологію у морському порту. Вказується на важливість єдиного підходу до вирішення подібних справ в українських судах, недопустимості необґрунтованих претензій до судновласників з боку органів державної влади.

Висновки і пропозиції, що містяться у роботі, корисні як у теоретичному так і у практичному значенні, а саме для удосконалення законодавчих положень, які стосуються основ правового регулювання оформлення суден у морському порту, наприклад, під час здійснення контрольних заходів посадовцями органів державного контролю, інспекторів контролю держави порту, так і для впровадження змін у менеджерську діяльність Адміністрації судноплавства України.

Не заперечуючи позитивного враження від проведеної роботи, відображеної в дисертаційному дослідженні автора, водночас вважаємо за потрібне зробити ряд зауважень щодо окремих положень роботи Сурілової А.О., які потребують додаткового пояснення чи уточнення.

1. У дослідженні автор згадує про роль громадянського суспільства при прийнятті рішень у галузі публічного адміністрування морського порту. Які зміни потрібно здійснити у даній галузі, яким має бути порядок залучення представників громадянського суспільства та як ці зміни мають бути відображені у законодавстві?

2. Хотілося б почути точку зору автора стосовно Чорноморського меморандуму, його ролі і місця в системі державного портового контролю. Чи мають значення положення цього документу для морської галузі України після повномасштабного російського вторгнення?

3. Також нас цікавить регулювання правового статусу капітана морського порту відповідно до тексту дисертаційного дослідження. Які зміни автор пропонує внести до відповідних нормативно-правових актів, які визначають правовий статус капітана морського порту і як це зможе покращити публічне адміністрування суден в морському порту?

4. Хотілося б почути від автора власну характеристику порядку оформлення суден в морському порту із порівнянням його елементарних складових, оскільки в тексті окремо не виділяється, який елемент оформлення суден в морському порту є найкращим або найгіршим.

5. Також варто наголосити на значенні використання закордонного досвіду публічного адміністрування морських портів та впровадження у національну систему. У зв'язку з цим, цікавить думка автора, яку практику потрібно запозичити першочергово і як оформити відповідні зміни в національному законодавстві України, скажімо, конкретні зміни в конкретному нормативно-правовому акті, який регулює суспільні відносини в галузі публічного адміністрування суден в морському порту.

Широке коло науково-практичних питань, які розглядаються у дисертаційному дослідженні свідчить про її високий рівень та науковий інтерес. У той же час, автор дослідження торкається важливих тем, які можуть стати предметом подальших наукових розробок у галузі морського та адміністративного права. Можна також зауважити й перспективні напрямки

подальших досліджень авторки дослідження, у яких вона може приділити більше уваги адміністративним процедурам у морському порту, історію законодавства з цього питання та шляхи його модернізації.

Варто наголосити, що зазначені зауваження в цілому не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи за врахуванням згаданої раніше актуальності та новизни отриманих наукових результатів, які в сукупності характеризуються практичним значенням і спрямовані на вдосконалення діючого законодавства у сфері морського (портового), а також адміністративного права.

Означені висновки дають підстави для того, щоб визнати, що дисертація Сурілової Анастасії Олегівни за темою: «Правові основи публічного адміністрування суден у морських портах України» є самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – Сурілова Анастасія Олегівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 - Право.

Офіційний опонент –

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри господарського та транспортного права
юридичного факультету
Державного університету
інфраструктури та технологій

[Підпис]
Євгенія КЛЮЄВА

Юджене Ключова Е.І., завірено
Рекамер Д...
Юдгеніє Траїковська